

Dolgozat címe: A fogathajtás magyarországi történelme

A dolgozatot készítő hallgató neve: Komjáthy Richárd

Lótenyésztő lovassportszervező agrármérnök/ BSc/ nappali munkarend

Állattenyésztési Tudományok Intézet/ Állattenyésztés-technológiai és Állatjóléti Tanszék

Abayné dr. Hamar Enikő/ Egyetemi docens/ Állattenyésztés-technológiai és Állatjóléti Tanszék

Horváth Lilla/ Lótenyésztő/ Magyar Haflingi Lótenyésztő Egyesület

Szakedolgozatom átfogó célja a lovassportok egyik legrégebb és legösszetettebb szakágának, a fogathajtásnak a vizsgálata, különös hangsúllyal annak magyarországi történelmi fejlődésére és szerepére, a nemzetközi versenyek színterén. A kutatás felvezetéséhez elsődleges szempont volt a fogathajtás globális és hazai kialakulásának fázisait bemutatni, hangsúlyt fektetve a magyar lótenyésztés és a sikeres sportfogatok közötti szoros korreláció feltárására.

A dolgozat egyaránt foglalkozik a sportág, versenyszámainak (díj-, maraton- és akadályhajtás) jellegzetességeivel, valamint a magyar fogathajtásban tradicionálisan és napjainkban is szerepet játszó lófajták részletes bemutatásával. A történelmi áttekintés bemutatja, hogy a fogatolás technikája a kezdeti praktikus alkalmazásokból, mint a közlekedés, szállítás, hadviselés és mezőgazdasági munka miként konvertálódott át szabályozott versenysporttá.

A mai modern fogathajtás alapjai, mélyen gyökereznek hazánk történelmében, és az állami ménesek, különösen Mezőhegyes/Szilvásvárad/Bábolna tevékenységébe nyúlnak vissza, amelyek a 20. század második felében teremtették meg a feltételeket a nemzetközi szinten is elismert fogatsport meghonosításához, és annak elterjedéséhez.

Szakedolgozatom említést tesz hazánk fogathajtásának történelmét befolyásoló személyeiről, akik hozzájárultak a magyar fogathajtás világszínvonalúvá válásához.

A dolgozatom kiemelt fókuszában áll a fogathajtásban részt vevő lófajták vizsgálata, amelyek közül a magyarországi tenyésztésű, tradicionális fajták a Lipicai, a Nóniusz és a Gidrán domináns szerepe vitathatatlan a fogatsport történelme szempontjából.

A lipicai fajta történelmi háttérének bemutatásával dolgozatom hangsúlyozza az eleganciáját, intelligenciáját és a díjhajtáshoz való kiemelkedő alkalmasságát. A Lipicaiak tenyésztési vonalainak elemzése bizonyítja, hogy a fajta a szívósság és a magas szintű engedelmesség révén nemcsak a klasszikus, hanem a modern, dinamikus fogathajtás igényeinek is megfelel. Ezáltal képességeiben releváns számára, hogy felvegye a versenyt a nemzetközi fajtákkal.

A Nóniusz fajta mezőhegyesi eredetének bemutatásán keresztül ábrázolja a masszív testfelépítésének és nagyfokú szívósságának kiemelkedőségét, ami ezáltal emeli ki, ezt a fajtát a hazánk által tenyésztett többi fajta közül. Különösen a maratonhajtás nehéz terep- és akadályszakaszainak leküzdéséhez elengedhetetlen a fajta kiváló munkakészsége és robusztussága, mely megkönnyíti ezen versenyszámokban való eredményes szereplést.

A Gidrán fajta bemutatása a Lipicai és Nóniusz mellett egy sportosabb, arab vérhányaddal rendelkező, magyar vonatkozású fajtát. A Gidrán temperamentumával, energikusságával és gyorsaságával a dinamikus versenyszámokban, különösen az akadályhajtásban tud kiemelkedő teljesítményt nyújtani, hála robbanékonyságának.

Kitérek továbbá a nemzetközi élvonalban használt fajták vizsgálatára is, bemutatva a tenyésztési trendek elmozdulását a speciális sportteljesítmény felé, mely jelenleg a világ élvonalát képezi, és amely irányba kéne elmozdulnia a hazai lótenyésztésnek.

A KWPN (Koninklijk Warmbloed Paard Nederland) vagy másnéven holland melegvérű ló egy sportcélú, modern tenyésztésű, rendkívül meghatározóvá vált igen kiváló fogathajtó lófajta. Ezen lovak a kiváló mozgás, a kiemelkedő atletikusság és a nagy lépésminták miatt dominálnak a díj- és akadályhajtás versenyszámaiban. Fő előnye ezen fajtának a többivel szemben annak kecsessége, és arculatának különlegessége, mely kiemeli a többi fogathajtó ló közül.

A Welsh póni bemutatása a kisebb fogatok kategóriájában betöltött kulcsszerepét emeli ki. A póni fogathajtásban a Welsh póni az agilitás, a gyorsaság és a könnyű kezelhetőség miatt ideális. Különösen az akadályhajtásban bizonyítja kiváló manőverező képességét, amely nélkülözhetetlen a szűk bójapárok hibátlan meghajtásához.

A szakdolgozatom során elkészített kutatásom bemutatja, hogy bár igen nagy teljesítményt képvisel a lipicai, melynek történelme hosszú időre tekint vissza, de a KWPN fajta feltörését, és annak lótenyésztési rendszerét, nem képes követni a mai alapelvek megtartása mellett, miszerint a fajtamegőrzés és a génmegőrzés a legfontosabb szempont. A kutatás rávilágít a tényre, hogy a teljesítmény specifikus tenyésztés, mely során igen szigorú szelekció mellett párosítjuk az egyedeket, sokkal eredményre törőbb, mint adott fajta génmegőrzési tenyésztése. Ebből adódóan kimutatkozik az igény egy reformra, mely során a lipicai esetén a tenyésztésben a fajtaszelekció szempontjából sportcél specifikusan lenne szükséges. Ezáltal növelve a lipicai fajta versenyteljesítményét.